

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
CORRELATION BETWEEN THE EMOTIONAL INTELLIGENCE OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND SCHOOL ADMINISTRATION IN
MEDIUM-SIZED SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, PATHUM THANI

¹พลอยนภัส ชลิดา, ²สุดารัตน์ สารสว่าง และ ³พร้อมพิไล บัวสุวรรณ
¹Ploynaphat Chalida, ²Sudarat Sarnswang and ³Promptilai Buasuwan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย
Kasetsart University, Thailand

¹Ploynaphat.c@ku.th

Received: May 20, 2023; Revised: July 26, 2023; Accepted: August 16, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2) การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือข้าราชการครูและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 267 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างโดย

¹ นิสิต, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการมีความสุข รองลงมา ด้านการเป็นคนดี และด้านการเป็นคนเก่ง ตามลำดับ 2) การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ด้านการบริหารทั่วไป รองลงมา ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The survey research aims to study 1) the level of Emotional Intelligence of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani 2)) the level of School Administration in Medium-sized Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani 3) the correlation between the Emotional Intelligence of school administrators and School Administration in Medium-sized Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani. The sample used in this study includes 267 teachers in Medium-sized Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani in 2022. This research used the questionnaire which is performed to choose 5 scales of measurement and passed the content and structural validity checked by experts. The reliability is 0.99. The statistical processes used for data analysis were Percentage, Mean, Standard Deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of this research were 1) the overall and individual aspects of Emotional Intelligence of school administrators were found to be at high level, the Score ranging was "being happy" followed by "being good" and "being smart", 2) the overall and individual aspects of School Administration in Medium-sized Secondary Schools were found to be at high level, the top score was the general department followed by academic department, human resources and the budgeting departments

respectively, and 3) the correlation between the Emotional Intelligence of school administrators and School Administration in Medium-sized Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani were positively related with statistically significance at .01 level.

Keywords: The Emotional Intelligence, School Administration

บทนำ

การที่ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมจะต้องมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายด้าน ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การมีประชากรที่มีคุณภาพหรือมีความรู้ความสามารถ โดยการผ่านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เรียกว่าการศึกษา การศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมให้เจริญก้าวหน้า ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 มีเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านการผลิตไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้โรคอุบัติใหม่ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ นอกจากจะมุ่งเน้นประเทศในด้านของเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนสู่โลกยุคใหม่ให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 อาจกล่าวได้ว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อให้มนุษย์เติบโตอย่างมีคุณภาพ มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มนุษย์จึงต้องได้รับการพัฒนาทั้งในด้านของร่างกาย สติปัญญา และที่สำคัญคือจิตใจ แต่เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่งและเทคโนโลยี อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจและรัฐบาลทั่วทั้งโลก ปัจจุบันชีวิตของเราเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและความวุ่นวายในการดำรงชีวิตประจำวัน แต่มนุษย์มีความสามารถในการจัดการเป็นอย่างดี เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ความสามารถในการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ และสามารถปรับตัวเข้ากับทุกสถานการณ์นั้นคือ ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่บุคคลควรจะมีหรือพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อชีวิตการทำงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากโลกการทำงานในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงมาก เมื่อเทียบกับแต่ก่อน องค์กรต่าง ๆ จะมีขนาดเล็กลง จำนวนคนทำงานจึงถูกจำกัดให้น้อยลง และคนทำงานที่อยู่ในองค์กรถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณภาพมาก ไม่เพียงแต่มีความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นในการทำงานเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจและเอื้ออาทรผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้นต้นตอที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเท่านั้นจึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในโลกการทำงานปัจจุบัน ได้ดีกว่าคนที่มีความฉลาดทางสติปัญญาสูงแต่ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ความฉลาดทางอารมณ์จึงเข้ามามีบทบาทต่อคนทำงานในปัจจุบัน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2546) คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นคนที่สามารถรับรู้เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น จึงมักประสบความสำเร็จในการทำงาน สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ออกมาได้เสมอ ดังนั้น การพัฒนาให้ประชาชนมีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีประโยชน์ต่อตนเอง องค์กรและประเทศชาติต่อไป

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญเป็น 2 เท่าของความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) นอกจากนี้บุคคลยังมีตำแหน่งสูงขึ้นในองค์กร ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ยิ่งทวีตามความสูงของตำแหน่งนั้น ทั้งนี้ เพราะการมีทักษะและความเข้าใจทางอารมณ์ จะช่วยเป็นตัวขับเคลื่อนความคิดและการตัดสินใจตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นของผู้ผู้นำ (Goleman, 1995) จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำที่มีประสิทธิผล คือ ผู้นำที่สามารถในการควบคุมและกำกับพลังอำนาจทางอารมณ์ของตน ไปเพื่อการเสริมสร้างความพึงพอใจรวมทั้งขวัญกำลังใจและแรงจูงใจของผู้ร่วมงาน ตลอดจนส่งเสริมความมีประสิทธิภาพให้กับองค์กร หน่วยงานทั้งหลายจึงเพิ่มสำคัญต่อการพัฒนาด้านความฉลาดทางอารมณ์ให้กับผู้นำของตนมากยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า สถานศึกษามีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนด ซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา กำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่าย หรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้นอกจากความสามารถทางด้านสติปัญญาแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การที่ผู้บริหารสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขได้เสนอไว้ เมื่อเทียบกับการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารตามความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน ทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป งานทุกงานมีความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับผลการ

กระทำที่บรรลุเป้าหมายในการบริหารงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะช่วยในการพัฒนาตนเองแล้ว ยังสามารถสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพลดการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ลดความผิดพลาดในการบริหารงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนของตน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีจำนวนโรงเรียนขนาดกลาง ในสังกัดทั้งสิ้น 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ปทุมธานี โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี โรงเรียนปทุมธานี นันทมนิบำรุง และโรงเรียนบัวแก้วเกษร ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งจะมีสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป และจะมีผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถในการบริหารงานและความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ที่แตกต่างกันไปด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานแล้ว ควรมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณสมบัติร่วม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ซึ่งผลการศึกษาวิจัยจะทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความสำเร็จในการบริหารงานในโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลางที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 267 คน จาก 5 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) จากประชากรข้าราชการครูและครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 267 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 159 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและกระจาย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มโดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2556) ประกอบด้วยองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเป็นคนดี 2) ด้านการเป็นคนเก่ง 3) ด้านการมีความสุข และผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการบริหารสถานศึกษา จากคู่มือแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามกระทรวง พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ: 2550) ประกอบด้วย การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (1961) จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (1961) จำนวน 30 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับสมมติฐาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้

ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษา ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางสังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเป็นคนดี	4.33	.49	มาก
2. ด้านการเป็นคนเก่ง	4.31	.47	มาก
3. ด้านการมีความสุข	4.34	.45	มาก
รวม	4.33	.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.33, S.D. = .42$) ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุด คือ ด้านการมีความสุข ($\bar{X} = 4.34, S.D. = .45$) ระดับการปฏิบัติรองลงมา คือ ด้านการเป็นคนดี ($\bar{X} = 4.33, S.D. = .49$) และด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการเป็นคนเก่ง ($\bar{X} = 4.31, S.D. = .47$) ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.36	.47	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.30	.46	มาก
3. ด้านการบริหารบุคคล	4.32	.51	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.41	.44	มาก
รวม	4.35	.41	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $S.D. = .41$) และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.41$, $S.D. = .44$) ที่มีระดับความพึงพอใจรองลงมา คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X} = 4.36$, $S.D. = .47$) และที่มีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = .46$) ตามลำดับ

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา				
	วิชาการ	งบประมาณ	บุคคล	ทั่วไป	Y_{tot}
ด้านการเป็นคนดี	.711**	.563**	.642**	.592**	.713**
ด้านการเป็นคนเก่ง	.717**	.596**	.661**	.623**	.739**
ด้านการมีความสุข	.668**	.540**	.622**	.620**	.697**
X_{tot}	.781**	.634**	.717**	.679**	.800**

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.800 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเป็นคนเก่งของ

ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดกับการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการ โดยมีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.717 รองลงมาคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเป็นคนดีของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงกับการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการ โดยมีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.711 และด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีความสุขของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับการบริหารงานสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ โดยมีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.540

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี ผู้วิจัยได้อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการมีความสุข รองลงมา ด้านการเป็นคนดีและด้านการเป็นคนเก่ง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนได้ดี มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เพื่อนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Goleman (1998) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนและของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองและอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้

ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะแม้ว่าผู้บริหารจะได้รับการฝึกอบรมดีที่สุดในสติปัญญาดีและมีความคิดดี แต่ถ้าผู้บริหารขาดคุณลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์แล้ว ผู้บริหารเหล่านั้นก็ไม่สามารถเป็นผู้บริหารที่ดีได้ สอดคล้องกับวิทยากร เชียงกูล (2540) ที่ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรต่าง ๆ ผู้บริหารและหัวหน้างานที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำจะทำให้ลูกน้องเกิดอารมณ์ในทางลบ และทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพลดลง ในทางตรงข้าม ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้กับผู้ร่วมงานได้ดี จะทำให้คนในองค์กรมีอารมณ์ทางบวกและทำงานได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2559) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรต้องปรับอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะยอมรับและนับถือผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดผลดีต่อองค์กร โดยช่วยให้บุคลากรเจริญเติบโต ได้เรียนรู้ พัฒนา สร้างสรรค์ ยอมรับในจุดมุ่งหมายที่มีความหมาย ทำให้เกิดเอกภาพและจิตวิญญาณของทีมงาน การสร้างสัมพันธ์ภาพ มีความไว้วางใจและนับถือกัน เปิดโอกาสให้

บุคลากรมีส่วนร่วมในองค์กร ดังนั้น การที่จะบริหารงานให้ประสบความสำเร็จจึงต้องมีความสามารถทั้งด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ประกอบกัน เพราะผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีส่วนสำคัญในการควบคุมและจัดการกับอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ตลอดจนการสร้างความรู้ความผูกพันในองค์กรของบุคลากร สร้างแรงจูงใจ ความพอใจ ขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการทุ่มเทในการทำงานจนทำให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ อุไรวรรณ ชูมี (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถและมีความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กันด้วย เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพร โพธิ์มณี (2562) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องรู้จักใช้ความฉลาดทางอารมณ์ในการโน้มน้าวใจผู้อื่นให้ร่วมมือกันทำงานจนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ในการรับรู้ถึงความต้องการของเพื่อนร่วมงาน การมองโลกในเชิงบวก และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารทั่วไป รองลงมา ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารองค์การอย่างสถานศึกษาที่ถือว่าเป็นองค์การระบบเปิดให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งจากภายในสถานศึกษา เช่น ครู เจ้าหน้าที่ รวมทั้งความร่วมมือจากภายนอกสถานศึกษา เช่น ชุมชน วัด ผู้ปกครอง หน่วยงานรัฐและเอกชน เป็นต้น เนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีลักษณะแตกต่างไปจากเดิมมาก ทำให้ผู้บริหารจะต้องปรับบทบาทหน้าที่เพื่อการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง เพราะการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความสามารถ มีความรับผิดชอบ และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการคัดเลือกผู้บริหารจะกำหนดคุณลักษณะเพียงแค่วุฒิการศึกษาและการศึกษาอบรม แต่สถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากจะพิจารณาเรื่องของสติปัญญาแล้ว ควรมีการพิจารณาเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ด้วย เพราะการทำงานนั้นต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สามารถควบคุมการตอบสนองอารมณ์ของตนเองในเชิงลบ เป็นผู้ที่มีมองโลกในแง่ดี รวมทั้งสามารถสร้างอารมณ์ที่สมบูรณ์ควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น มีความเอื้อเฟื้อ สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในการทำงาน แสดงความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการสร้างสมรรถนะที่งาน

ของผู้บริหาร โดยให้สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จและส่งผลให้การทำงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีงานรับผิดชอบหลายด้าน ดังที่ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามาก การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย บทบาทหน้าที่ด้านการบริหารวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ การบริหารงานนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทุกประการ และยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานประสบความสำเร็จ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเทคนิควิธีและกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐสุตา ตะเภาพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะสามารถนำหลักปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการในองค์ประกอบ 4 งาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป อันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นความสำเร็จของสถานศึกษา ทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มีปัจจัยเงื่อนไขหลายประการที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสพการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู และขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี นอกจากความสามารถทางดานสติปัญญาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การที่ผู้บริหารสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ เมื่อผู้บริหารนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป งานทุกงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้มีประสิทธิภาพ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยมน อินทุสุต (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน คือ คุณลักษณะด้านความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม

สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึที่ดี เกื้อกูลความคิด รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ เข้าใจอารมณ์ แยกแยะ วิเคราะห์อารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี คิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดีในทางที่จะส่งเสริมให้สุขภาพจิตและปัญญาดี สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (Mayer และ Salovey, 1997) ดังที่ Goleman และคณะ (2004) ได้ศึกษาและพบว่า ทักษะทางเทคนิค (ความฉลาดทางสติปัญญา) และความฉลาดทางอารมณ์ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของผลการปฏิบัติงานมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และความฉลาดทางอารมณ์จะมีบทบาทที่สำคัญมากยิ่งขึ้นในระดับผู้บริหารที่มีตำแหน่งสูงขึ้นในองค์กร ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูงเท่าใด ความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์ก็จะยิ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเท่านั้น

การบริหารจัดการการศึกษา ต้องบริหารจัดการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของประเทศไทยอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปการศึกษาในหลายด้านพร้อม ๆ กัน เช่น การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นผู้นำของสถานศึกษาทั้งสิ้น เพราะผู้บริหารต้องเผชิญกับบทบาทภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ซับซ้อน แปลกใหม่ และท้าทายต่อการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงาน บริหารคน ตลอดจนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นอกจากงานภายในสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และในขณะเดียวกันยังต้องปฏิบัติตามนโยบายของโครงการต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาอีกด้วย ดังนั้นงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีขอบเขตกว้างมาก การที่จะบริหารทั้งหมดพร้อม ๆ กัน จึงเป็นภาระหน้าที่อันหนักของผู้บริหารสถานศึกษา นับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการบริหารงาน บริหารคนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความฉลาดทางสติปัญญาและความเชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ ดังที่ Goleman (1998) กล่าวไว้ว่า บุคคลจำเป็นจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการปฏิบัติงาน จะช่วยให้ผู้นำสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถบริหารจัดการตนเองและสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2545) ที่กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานในปัจจุบัน ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเท่านั้น จึงจะสามารถบริหารงานได้ดีกว่าคนที่มีความเพียงแต่สติปัญญาสูงแต่ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนเฉพาะภายในตนเองและส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่น กับส่วนที่รู้และแสดงออก ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ต้องสัมพันธ์และสอดคล้องกัน จะช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำให้มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคน เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาคน

สามารถควบคุมอารมณ์ทางลบของตนเองได้ อ่านความรู้สึก ความต้องการของผู้คนได้อย่างรวดเร็ว และแม่นยำ โน้มน้าวทัศนคติของผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้ความสุขุมในการแก้ไขความขัดแย้งในที่ทำงาน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีแรงจูงใจในการทำงานที่ดี สร้างแรงบันดาลใจให้มีความรักงาน รักองค์กร สร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเป็นคนเก่งเป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง โดยการรู้จักสภาพตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา รับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำมาพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเป็นคนเก่งให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร โพธิมณี. 2562. *การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- กัลย์มณ อินทุสุต. 2554. *ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2546. *สุขภาพจิตไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.*
- _____. 2556. *คู่มือการจัดกิจกรรม “ฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนา E.Q.” สำหรับอาสาสมัครแกนนำศูนย์เพื่อนใจ To be number one ฉบับปรับปรุง ปี 2556. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- ณัฐสุตา ตะเกาพงษ์. 2563. *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. 2555. *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นำศิลป์โฆษณา.*

- วิทยากร เชียงกุล. 2540. *คุณฉลาดมากกว่าที่คุณคิดไว้: การพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อความสำเร็จในชีวิต*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คบไฟ.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. 2545. “การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน.” *รวมบทความทางวิชาการ อีคิว*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดสท็อป.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2559. “แนวคิดผู้นำที่ฉลาดรู้ทางอารมณ์ (Emotionally Intelligent Leadership).” *บทความทางวิชาการ Leadership*. [ออนไลน์]. 2559, 18. เข้าถึงได้จาก : <http://Suthep.ricr.ac.th>. [19 พฤศจิกายน 2565].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552. *กฎหมายและระเบียบในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- _____. 2550. *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566 – 2570*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุไรวรรณ ชูมี. 2561. *การศึกษาค้นคว้าฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Goleman, D. 1995. *Emotional Intelligence: Why it Can Metter More Than IQ*. New York : Bantam Books.
- _____. 1998. *What makes a leader*. Harvard business review.
- _____. 1998. *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam Book.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. 1970. *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement.
- Likert, Rensis. 1961. *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Mayer, J.D., and P. Salovey. 1997. “What is Emotional Intelligence?” *Emotional Development and Emotional Intelligence: Education Implication*, 3-31. Edited by Peter Salovey and David Sluyter. New York: Basic Book.